

રાષ્ટ્રીય ગીતો.

ચોરી વખતે ગાવાનું ગીત.

પહેલાં પહેલાં મંગળીયાં વરતાવોરે, પહેલાં મંગળ રે ડીડો વરતાવોરે
બીજાં બીજાં મંગળીયાં વરતાવોરે, બીજાં મંગળ પુખ્તીયો વરતાવોરે
ત્રીજા ત્રીજાં મંગળીયાં વરતાવોરે, ત્રીજાં મંગળ માંધીજીને બાલાવો
ચોથાં ચોથાં મંગળીયાં વરતાવોરે, ચોથાં મંગળ લાલાજીને તેડવોરે

પાંચમા મંગળ ક્લિંદ દેવીને કેવરાવોરે,

છઠ્ઠા મંગળ શૌકત મહમદને લખોરે,

સાતમા મંગળ હાસનખુને બોલાવોરે.

લેખક-શા. કાન્તીલાલ કાળોદાસ.

૧

પરજીતી વખતે ગાવાનું ગીત.

લાડણ્યો પાદ મેઠો માત્રે રડો રંડીયોરે

સેસો વેવઝ કમ્પાથી લાવે રડો રંડીયોરે

એનો સુતારી બાઈ ભજો રડો રંડીયોરે

૨૨૩૮૨

લાડણો પાટ બેઠો માગે રહી તરાકરે
 પેલો વેવધ ક્યાંથી લાવે રહી તરાકરે
 એનો સવારી ભાઈ જાગે રહી તરાકરે
 લાડણો પાટ બેઠો માગે રહી પુણીઓરે
 પેલો વેવધ ક્યાંથી લાવે રહી પુણીઓરે
 એનો પેંજરી ભાઈ જાગે રહી પુણીઓરે

લેખક—શા K. K.

(લાડણો પાન આવે ને રસ ઢોરે રે—એ રાગ)

લાડણો વરી વરી પાછું જુવે જાણે મારા મહાત્મા સાથે આવે
 જાણે રહો રેંટીઓ સાથે લાવે
 લાડણો પાન આવેને રસ ઢોરે લાડણો વરી વરી પાછું જુવે
 લાડણો વરી વરી પાછું જુવે જાણે મારાં કસ્તુરબા સાથે આવે
 જાણે રહી તરાક સાથે લાવે
 લાડણો પાન આવેને રસ ઢોરે લાડણો વરી વરી પાછું જુવે
 જાણે મારાં અનસુયા બેન સાથે આવે જાણે રહી પુણીઓ સાથે લાવે
 લાડણો પાન આવેને રસ ઢોરે લાડણો વરી વરી પાછું જુવે
 જાણે મારા હર પદ સાથે આવે જાણે મારા વીવાનો રંગ રાખે
 લાડણો પાન આવેને રસ ઢોરે લાડણો વરી વરી પાછું જુવે
 જાણે મારા શૌકલ મહમદ સાથે આવે જાણે રહી ખાદીનો રંગ રાખે

લેખક—શા K. K.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ

વિષય ૮ : ૧૨

સ્વરાજ્યનો ડંકો.

(બાંકા રાજના ડંકા વાગીઆ જાદવરામ જાગે એ રામ)	
સ્વરાજ્ય ડંકા વાગીઆ,	સહકારી જાગે
અજાણ્યા ઉધમથી જાગીઆ,	ગુલામી ત્યાગે
હીસાનો મારગ પરહરી,	અહીસક થાગે
તામચ પ્રકૃતિ ત્યાગીને,	શાન્તિમય થાગે
અનીતી હથીઆર ત્યાગીને,	નીતીને ન્યાગે
અન્યાય અમલદારી છોડીને,	ન્યાયનો પંથ જાગે
અવીવેક અજાગી કરી,	વીનવને લાવે
હંચા હોય સ્વરાજ્યની તો,	વહેલા આવે

રેંટીડા રાજ.

ડંકો વાગ્યોને લશ્કર ઉપકરું,	રેંટીડા રાજ
આવી છે સાંતીપુરની ફાજરે,	" "
તામચને લીધો ચડી ચોટરે,	" "
વીવેક અલીકને હડાવીએ,	" "
વીનય વળતી આવાએ,	" "
જામા ખડમ કરમાં ધરી,	" "
હીસક હથીઆર વલક કરી,	" "
ધીરજ હોલ વચાડીએ,	" "

અન્યાયી અમલદારી ઊઠાવીએ,
સ્વરાજ આવે સુલરને તાંતણે,
છત્તા ન રહી જોડા ખેલમાં,

રેડીડા રાજ

”

”

લગ્નમાં ગાવાનો એકડો.

એકડે એક ગાંધીજીનો રાખો ટેક

મારી બેનો સ્વદેશી ખાદી સર્વ પહેરજો.

બગડે બે બોલો ગાંધીજીની ને,	મારી.
તગડે ત્રણ ગાંધીજીનું રહેશે પણ,	મારી.
ચોગડે ચાર ગાંધીજી કરે વીચાર,	મારી.
પાંચડે પાંચ ગાંધીજીને નાવે આંચ,	મારી.
છગડે છ ગાંધી કુટુંબની સહ,	મારી.
સાતડે સાત મારી પરદેશીને લાત.	મારી.
આઠડે આઠ ગાંધીજીનો સામે ઠાઠ	મારી.
નવડે નવ ગાંધીજીની શીખામણ લઉ,	મારી.
એકડે મીઠું દસ વીદેશીને કેળે ખજ,	મારી.
બે એકડે બગીચાર સર્વ બેનો થાવ તખ્તાર	મારી.
એકડે બગડે બાર ગાંધીજીનો પોખાર વાગ્યા પરદેશીના બાર	મારી.
એકડે તગડે તેર ખાદી પહેરે ધેરેધેર	મારી.
એકડે ચોગડે ચઉદ ઘડો વિદેશી ઓલાદ,	મારી.
એકડે પાંચડે પંદર ગાંધીજી નેલની અંદર,	મારી.

એકડે છગડે સોળ સરકારનું પોલમ પોલ	મારી.
એકડે સાતડે સત્તર ગાંધો દેશનું છતર	મારો.
એકડે અઠડે અઢાર ઠાટો વિદેશને બહાર	મારી.
એકડે નવડે આગણીમ પરદેશને લેશે ભોગણી	મારી.
બગડે મીડે ત્રીસ પડાવી દેશીએ ત્રીસ	મારી.

મંડપ આમંત્રણ ગીત.

બહેની લગ્ન મંડપમાં પધારજો;
 સાથે સાહેલીઓનો સંગ બહેની લગ્ન મંડપમાં પધારજો.
 મારે અમુલ્ય અવસર બેસરે;
 સુણુણી સાચી કહું વાત મારે અમુલ્ય અવસર આવીઓરે.
 શોભે મંડપ સુયં પ્રકાશથીરે;
 વળી ચંદ્ર શિતળ ચોપાશથીરે,
 ભણે શોભે સ્વરાજ્યથી દેશરે, શુણુવંતી સાહેલી પધારજોરે.
 બહેની ખાદીની સાડી અંજે પહેરજો,
 હાથે કાંતેલી વણી આપણા ભાષાએરે,
 એતો અમુલ્ય ને ઉત્તમ બેશ શુણુવંતી સાહેલી પધારજોરે.
 પહેરી લલગા કુસુંબલ કાંચળીરે,
 ચતુરાધનો અણીયો ન વીસરાય, તમ આવે મંડપ શોભશે આયરે.
 ધરો પટકુલ પ્રેમથી ધર્મનુંરે, સદ્ભાવ કીનારી શુ મર્મનું;
 તમ અંજે જણાયે ન લેસરે, શુણુવંતી સાહેલી પધારજો.

ફડી ફટ્ટ વચંત ખીલી રહી, માહા માસની પંચમી જીજી.
 એવા અવસરે પગલાં ક્યાંથી ચાય—ગાંધીજી
 કર કુમકુમ-કુસુમની માળ ધરી તમ સુદર્શનને આરોપીએ
 આવો મોઢો અવસર વહી જાય,—ગાંધીજી પાછા ક્યારે આવશે.

માતરીયા

૯

(રાગ—માલજી ગુથી લાવ ગુણીયલ ગજરો.)

સખી ક્યારે ઓઢશે સુંદર ખાદી, હાથે ઠાંતી વણી હોય જડી—સખી
 ત્હારો ચણીયો ગુલાબી વાયલનો, ચોળી ફેશનની રંગ છાયલનો;
 વળી ત્થાગી છો મોહ ગવાનનો— સખી.
 ફર્યો ફેશને દેશ ખીચારો, પરતંત્ર થયો હિન્દ પ્યારો
 દશા દેશની સજની વિચારો— સખી.
 જાય નાહી પવિત્રતા પ્યારી, મગાંઠા લોપાય તમારી
 એથી જડી ખાદી વધુ ચારી— સખી.
 સાદે વેશ જીવન જો જીવાએ, નારી જન્મ સદૃશ કહેવાયો;
 સેવા દેશની સહજ કરાયે— સખી.
 તજો મોહ ફેશનની ખુમારી જયશે એથી લક્ષ્મી તમારી;
 ધર્મ કુળ વર લજ્જા સંભાળી— સખી.
 ખાદી વસ્ત્રો અંગે ધારી
 શિયળ-ધર્મ—નીતિને સંભાળો, ખાદીથી થશે દેહ સુધારો—સખી.
 માતરીયા.

કરે વિનય રમાલ ન વીસરે તે પણ મુદર ખાદીનો ધરજો;
 ભાલ દયા તિલક સુવાસરે, સાહેલી લગ્ન મંડપમાં પધારજો.
 રૂડી પતિવ્રતથી ભર્યાં દીક્ષડા, રજેરગ પ્રભુ ભઠિતથી ભર્યો;
 માતૃભક્તિ અંતરમાં હ્રનેશ્વરે, રસીલી સખી લગ્ન મંડપ પધારજો.
 એવા વેશે મંડપમાં પધારશે, નિતીનાં ગીતથી મંડપ શોભાવશે
 નવા પ્રસરે મણિમય દેશરે, સાહેલી મંડપમાં વહેલા પધારશે.

પાદરાકર

૮

(મારે સામસામી સુરજ ઉગીયો—એ રાગ.)

ખાજ મારે અમુલ્ય અવસર આવીયોરે;
 લીધાં લગ્ન ને તમે તો સીધાવીયા,
 બાપુ, અમને હતી ધણી હોંશરે, ગાંધીજી પાછા ક્યારે આવશેરે;
 તમ વિષ્ણુ ગુજરાત સુતો પડ્યોરે, બાપુ વિષ્ણુ શોક દૈયે ચડ્યોરે
 હવે દર્શન ક્યારે પમાયરે—ગાંધીજી
 તમે અમુલ્ય મંત્રો પુકોયોરે, નવચેતન દેશનેરે રેલીયા
 સત્યાગ્રહના જાપજી થાયરે—ગાંધીજી
 બાપુ સાચી દુકીરો તમે ધરીરે, સુખ સાલજીને કારે ધરી.
 જેથી સાચું સ્વરાજ્ય પમાય—ગાંધીજી
 લઈ સ્વરાજ્ય વહેલા પધારજોરે, અમ આમંત્રજીને સ્ત્રીકારજો
 જેને વરવહુને શુભ આશિષ—ગાંધીજી.
 અમે ખાદીના મંડપ રોપીયારે મુદ્રાલેખ સ્વરાજ્યના આરોપીયા;
 કર્તવ્ય સાચુ ક્યારે કહેવાય, ગાંધીજી

હગ્ન આલુપણુ.

(માલણુ ગુંથી લાળ્ય ગુણીયલ ગજરો—એ રાગ)

આલુપણુ હગ્નમાં કેવાં ધરણે, સખી હગ્ને બારતને વિચરણે—આલુપણુ
 દેશ સુતો આળસ સોડ્ય તાણીરે, કાંતી કનક કળાનો રીચાણોરે;
 આવી ચરવ શાંતને ગરીમાન— આલુપણુ

એવે પ્રગટી ઉપા લાવી ગાંધીરે, ટુકી થાંખ ટાળી ઉપાધીરે;
 મહામૈયાઓ પર આશા ખાંવી— આલુપણુ

તમે પચાળ્યાતા વીર કુમારોરે, બીજમ ધર્મ પૃથુ રાજકારો;
 વીર માતા છો કેમ વિસારો— આલુપણુ

કેમ કોનો કનક અલંકારોરે, ઝીણાં વાયલ વીદેશી કેમ ધરો;
 દશા દેહની હૈયે વિશારોરે— આલુપણુ

કારાગરમાં વીર હગ્નરોરે, દેશ માટે તજે પ્રાણ પારો;
 તો દેશ માટે ખાદી અંગ ધારો— આલુપણુ

તમ દેશની ગાયો કપાયે, તેની ચરખી વચ્ચે લગાવે;
 સારા દેવનાં મન મુંઝાયે— આલુપણુ

સાફ અન્નને ખાદી સારી, સૌ દેશન નાખજો ટાળી;
 સાચા ધર્મને લેજો સંભાળી— આલુપણુ

ખુશી થઈને ખાદી પહેરે મારી વેવાણોરે
 મુકા વિશ્વાયતીનો આગો મારી વેવાણોરે

અડધી નાગી દેખાય જલ મારી વેવાણીરે
 તેથી હલસી પડતી નાત મારી વેવાણીરે
 બાળી વિલાયતીનો વેશ મારી વેવાણીરે
 જોવા મળશે લંપટ લોક મારી વેવાણીરે
 તમે જો કુળવાનની જાત મારી વેવાણીરે
 હુંડાવા હાથે કરીને લાજ મારી વેવાણીરે
 માનો ગાંધીજીનો પાઠ મારી વેવાણીરે
 ખુશી થઈને ખાદી પહેરો મારી વેવાણીરે

કંઠલાલકર.

૧૨

વેવાઈ તમે સાજન લઈ જાવે આવ્યારે
 આવી અમને હુડા વેશે શરમાવ્યારે
 ટોપી પહેરી બન્યા ગોકુળની ગોપીરે
 વેવાઈ તમે પહેર્યા વિલાયતી જમારે
 જમા પહેરી જંગલના બન્યા શાળારે
 વેવાઈ તમે પહેરી વિલાયતી ઘોતીરે
 ઘોતી પહેરી માતાની કુખ વગોવીરે
 વેવાઈ તમે પહેર્યા લેધરના છુટરે
 છુટ પહેરી બન્યા જાહેબના પુતરે
 વેવાઈ તમે ખાલો વિલાયતી વેશરે
 ખાદી પહેરી શોભાવો તમારો દેશરે

કંઠલાલકર.

(રાગ મેઘાડખર ગાળે—એ રાગ)

ખાદી સજ્જને મારી બેનીઓ, જેથી જમીન સરકાર ભાગે;
ફેરવો રેંટીઓ ખંતથી, જેથી સરકાર ભાગે.
જેણે લાજ લીધી લાખોની, જલ્દીયાવાળા ખાગે;
તેનો નાશ છે રેંટીયો એવું ગાંધીજી ભાગે.
ખારીક કપડાં લાવીને, જેણે નગ્ન બનાવ્યાં;
ગાયની સરગી ભેળવી, જેણે અંગ અભગ્રવ્યાં.
અંતર બગાડ્યું છે ખાંડથી, જેમાં હાડકા આવે;
અપવિત્ર બનાવીયાં, ક્યાંથી પવિત્ર થાવો.
સેવીકા બની દેશની દેશ નામ દીપાવો;
સીતાયે વનફળ વાવીયાં, સતીનું તત્વ જાણી.
વનફળ ખાદી આ સમે, એવા મહાત્માની વાણી;

(બમરા પહેલો વધાવો મારે આવીઓ)

ભારત આગણે અસહકાર જોને આવીઓ;
ધાન્યો આશ્રય ગાંધીજીના દરબારે—ગાંધીના ચરણે નમીને સેવો
અસહકારને. ૧

જુલમી સત્તાની જડ હિખાડતો,
જલ્દીમ જુલમી જોધાને નીચે પાડતો— " ૨
કુરમન ખંધુક બરછીએ ઠાટ ચમવીઓ:
જુલમી ધનવાનોનો ધાટ ધડાજીએ—ગાંધી " ૩

રાજા રામ તજી' તો રાજ સ્થાપીયું.		
દાનવ ઇંડી સાધુને સરજી' આપીયું;	"	૪
સજની ભારત માતાની રાખી લાજ ગાંધી.		
પોતે પ્રભુ અસહકારે જેને ઉતર્યા—	"	૫
સુતા પુત્રો ભારતના જગાડીયા,		
પ્રેમે અહિંસા યુદ્ધ તે હલકારીયા—ગાંધી	"	૬

જો. બ. કંઠલાલકર.

(રાગ—વીર વાર વારી જાઉં, મારા રાજવીઆના હાથી મુઠે બાગમાં)		
હજો સખી ભારત જૂમિનો રવી આજે મુજરાતમાં		
ધન ભારત જૂમિ ટુજ તારજી જેના હાથમાં—એવા અસહકારી		
નેતા હોવો હિંદમાં. ૧		
ધન ગાંધીજી તમ જસ ઝળકયો નવ અંડમાં		
કુખ હિંદ તણો હરવા હિમત ધરી પંડમાં—	"	૨
ધન કરતુરખા તમ મદગુણ શા સાંભળીએ;		
પ્રતિ સંગે સાધુ થઇ સ્વાર્થ વિહારીએ—	"	૩
ધન લાલાજી, શ્રી દાસ પટેલ હઠીમજી;		
વર્ણ માલવીયા નેહરુ મુર્તીઓ પ્રેમની—	"	૪
ધન પાર્વતીદેવી ગાંધીજીને સરોજની.		
પુણ્ય આત્માને વાસંતિ સરલા શ્રીમતી—	"	૫
હતા વૈભવ દદાશુબન એ મુરવે તજી		
હતો દાશી રાજ અનેક માડી ઘોડલા—	"	૬

સાચી શીવળતા સાચવવા રાખો રેડીયો,
 છે એમાં હિન્દ તણો ઉદાર, રીપુનો એ છે કાળ,
 આપુ ગાંધીજી જેલે બેઠારે.
 દેતા શીખામણો આપુજી ન્યારે અહીં હતા,
 હવે સર્વ બેસો ખાદીની સંભાળ, ધન્યર તમને કરશે સ્થાય,
 આપુ ગાંધીજી જેલે બેઠારે.
 જેલે બેઠા બેઠા આપુ એવું બોલતા,
 તમે માનો નહીં દુશ્મનોની રહેમ, ખાદી રાખશે કુશળદેમ,
 આપુ ગાંધીજી જેલે બેઠારે.

હસ્ત મેળાપનું ગીત.

(બમરાનો વધાવાનો)

સજની રામ સીતા જોને જોડલાં,
 માયે વર વધુ હસ્ત મેળાપરે, સજની.
 જીરે કુંવર કુંવરીની જોડી લાયકી,
 સજની હાથમાં હસ્ત ધરી દોષ,
 વર કન્યાને અંતર પ્રેમરે, ગુણવંતી સજની રામ સીતાની જોડલી.
 સજની જન્મ જન્મનાં બેઠાં બાંધીયાં,
 સાંખ્યા અંતરથી અંતરના બધરે, રસ થેલી સજની.
 સજની બેઠ ન લવ લેશ આજથી,
 પ્રયાં અમે સ્વદેશી કેરાં પ્રતરે, સહુથી સજની.
 સજની સેવા સ્વદેશની સ્વીકારશે.

વળી વસ્ત્ર સ્વદેશી ધરજો રાખી પ્રીત ચલુથી સજની.
 સજની સ્વદેશી ધર્મ ધોરો પંથમાં,
 જોડી જીવન રથ નિર્દોષ લાડકવાડ સજની.
 સજની સંસાર નાવ ચલાવશો,
 પામશો ભાગ્યના સમુદાયરે ઓ શાશ્વી સજની
 એમ હરત મેળાપ થયો રમથી.
 પ્રવર્ત્યા સાતો જય જયકાર ગુણવંતી સજની

ખડસકર.

૧૮

હાજનમાં વરકેન્ધા.

(વર તો ચાલુ ચાલુ કરી રહો)

વર તો ખાદી ખાદી કરી રહો,

વરનો ખાપુ ન પહેરવા દે,

વર તો ખાદી વિના ધોડે નહિ ચડે.

જેકરો—ખાપુ વિદેશી વસ્ત્ર અંગે નહિ ધર.

વાળ્યું વિદેશીએ સત્તાનાશ.

ખાપુ

ખાપ—જાપ હિંમ કુટુંબ કહે આપણું

પહેરે વિદેશી ભાગા શુરવાલ.

લગ્ને ખાદીરે શોભે નહિ.

વર તો.

જેકરો—ખાપુ ખાનડાની ખાદીમાં બધી

મુઠો વીદેશી વસ્ત્રોમાં આમ વરતો,

ખાપુ—જાપ અપશુકન આમ બોલ માં,

કેમ શુકનમાં બોલ એવા બોલે

વર તો.

જે.કરો—મૌહત્યામાં બાપુ શુકન ઠાં મણો,
 પહેરે વિદેશી લાખો મૌહત્યાય.
 ખાદી વિનારે થોડે નહિ ચડે,

વર તો.

બાપુ—કાઈ જાણુ મહેજારિદેશે આપતી.
 કરશે જાતીમાં સૌ શીટકાર;
 લગને ખાદીરે જાણે નહિ.

જે.કરો—બાપુ સ્હેરાસે શીટકારો નાતના,
 નહિ સ્હેવાસે પ્રજા હીલકાર.
 લાખો લગનમાં ખાદી સૌ માટે,
 સુશ્ણી લગદો બાપુને સચરો ચેતીઆ;
 લાવ્યા શુદ્ધ ખાદીનાં સૌ વસ્ત્રો.
 ખાદી વિનારે લગન ના કરો.

પ્રજાસાચ દેકર

વરલોડા વખતે.ગવાતુ સ્વદેશી મીત.

(તું તો મોઢલ વેવાઈ માફારે-એ રાગ.)

તો મોઢલ વેવાઈ રેંટીડા, મારા દેશનો દાતાર રેંટીડા.
 દેશી સંપત્તી રેંટીડા, સ્વરાજ સાધક રેંટીડા.
 જનનો બાધક રેંટીડા મોહન ગમતો મન રેંટીડા,
 રો જુના જમાનાનો રેંટીડા, અંધીજનો ગાતેલ રેંટીડા
 'ધવાનો વારલ રેંટીડા, સંધવાનો સજુગાર રેંટીડા,

ખાદીનો ખાવીદ રેંટીડો, સ્વરાજની આવી રેંટીડો
 મારો હિંદનો હીરો રેંટીડો, વરરાજને વાંસો રેંટીડો
 હું તો મોઢલ વેવાઈ રેંટીડો, માડ સ્વદેશો સાજન આવેરે
 જોને ફેજન તો નહીં ફાવેરે, ખાદીની પહેરામણી માગેરે

આવે આવેરે, રેંટીડોનો રસીઓ;
 સત્માગ્રહી શુરો, મોહન મન ગમતો,
 ગાંધી ગુરુજને નમતો, ખાદીને ફરવેરે.
 ફેજન કુઠી-દેશી ત્યારે કન્યા લેસે, તારી કુંવરીને ખાદી પહેરાવે
 જો તો હિંદનો હીતેષુ કહાવેરે, સ્વદેશનો સેવક આવેરે
 તારા મંડપને શોભાવેરે.
 જોતો ઇચ્છા પુરુષ કરશેરે, તારી લાડલ ધેલીને વરશેરે.

કન્યા તરફથી ગવાણુ સ્વદેશી ગીત.

આમ ધેર વેવાઈઓ ભલે આબ્યારે,
 સાથ સ્વદેશી સાજનીઆ ભલે લાબ્યારે.
 હમ માટે રેંટીડા મંગાબ્યારે,
 વેવાઈઓને રેંટીડા રીઝવશુંરે,
 ખાદીની પહેરામણી કરશુંરે.

